

Til lovforslag nr. L 193. Betænkning afgivet af Forskningsudvalget den 7. maj 1997

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Forskningsråd og offentlige forskningsudvalg og ændring af lov om Forskningspolitisk Råd og forskningsråd og om ophævelse af lov om forskningsråd

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til forskningsministeren, som denne har besvaret skriftligt og mundtligt.

Der er af forskningsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalgets medlemmer er enige i intentionerne bag oprettelsen af et nyt forskningsforum, der bedre end det nuværende Forskningsrådenes Formandskollegium skal være i stand til at varetage de strategiske og tværgående forskningsindsatser.

Udvalget fastholder, at et vigtigt formål med loven er at bryde de stivnede mønstre i den traditionelle disciplinopdeling. Forskningsforum skal have ansvaret for, at tværgående aktiviteter og rådgivning, der forvaltes af eller bestilles hos forskningsrådene af f.eks. Folketinget, ministre eller Danmarks Forskningsråd, løses på en tilfredsstillende måde af forskningsrådene.

Der skal derfor sikres en klar kompetencefordeling mellem forskningsråd og Forskningsforum. Forskningsforum skal med andre ord have kompetencen til at træffe de nødvendige afgørelser i alle sager, der vedrører mere end ét forskningsråd. Det enkelte forskningsråd skal fortsat have kompetence til uafhængigt at træffe beslutninger af faglig art på sit eget område.

Udvalget understreger, at Forskningsforum ikke skal være et 7. forskningsråd. Forsknings-

forums opgave er at råde over de bevillinger, der er fastsat på finansloven til tværrådslige aktiviteter, men ikke selv at udøve bevillingsfunktion. Forskningsforum skal derimod træffe beslutning om de tværrådslige bevillingers fordeling på et eller flere forskningsråd eller eventuelt programkomiteer. Forskningsforum skal kunne give de enkelte forskningsråd pålæg i alle tværgående sager og har på disse områder en overordnet rolle i forhold til de statslige forskningsråd.

Det fremhæves, at Forskningsforum især skal påtage sig ansvaret for iværksættelsen af de tværvideenskabelige forskningsindsatser. I det hidtidige rådssystem har mange forskere været usikre på, hvilket forskningsråd de skulle ansøge om støtte til nye og tværvideenskabelige forskningsprojekter. Det er derfor en hovedopgave for Forskningsforum at foretage en klar og entydig ansvarsplacering af tværvideenskabelige forskningsområder hos flere forskningsråd. Det understreges, at de tværrådslige forskningsindsatser kan iværksættes både som led i en mere strategisk orienteret forskningsindsats og som frie midler, dvs. midler, som forskerne kan ansøge om uden hensyn til strategisk udpegede programmer.

Det ligger udvalget på sinde, at Forskningsforum får til opgave at sikre, at de tværgående strategiske forskningsinitiativer forankres bedre på forskningsinstitutioner end hidtil, således at satsningerne efterlader sig mere langvarige og synlige spor i dansk forskning. Forsk-

Bet. o. lovf. vedr. Danmarks Forskningsråd m.v.

ningsforum skal sikres myndighed til at indgå bindende aftaler, herunder stille krav til medfinansiering og krav til forankring af programinitiativerne, der forpligter de deltagende forskningsråd eller nedsatte programkomiteer.

I forbindelse med Forskningsforums kompetence til at nedsætte programkomiteer fremhæves det, at det fortsat er det normale, at bevillingskompetencen beror hos de statslige forskningsråd. Det skal således kun være muligt at oprette et begrænset antal programkomiteer og alene på områder, der omfatter mere end et af de statslige forskningsråds fagområder.

Udvalget finder det afgørende, at forskningsrådenes dialog og løbende samarbejde med omverdenen forbedres. Derfor lægger udvalget afgørende vægt på, at flertallet af medlemmerne i Forskningsforum er eksterne medlemmer, der udpeges uden for kredsen af forskningsråd. De eksterne medlemmer skal medvirke til at sikre den nødvendige nytænkning og give forskningsrådene inspiration.

Med hensyn til udpegningen af de eksterne medlemmer er det vigtigt at holde fast i, at kravene til de eksterne medlemmers profil ikke skal være identiske med de krav, der stilles til medlemmer af de enkelte statslige forskningsråd. De eksterne medlemmer skal kunne tilføre Forskningsforum øget kapacitet med henblik på administration af tværgående og strategiske forskningsinitiativer og skal repræsentere en bred forskningsfaglig indsigt. Der bør derfor ved udpegning af eksterne medlemmer lægges vægt på erfaring inden for disse områder.

Udvalgets medlemmer lægger afgørende vægt på, at de statslige forskningsråds og det nye Forskningsforums uafhængighed respekteres. Set i forhold til det politiske system skal der opnås balance mellem Forskningsforum, der på den ene side er uafhængigt af ministeren, og på den anden side er et forum, der effektivt kan omsætte politiske beslutninger til handling. Derfor skal alle medlemmer udpeges i deres personlige egenskab.

Udvalget ønsker desuden at understrege, at Forskningsforum er forpligtiget til at samordne forskningsrådenes tværfaglige rådgivning samt at levere denne rådgivning til Danmarks Forskningsråd i overensstemmelse med dette råds overordnede rolle som regeringens og Folketingets forskningspolitiske rådgivere bl.a. i forbindelse med den nationale forskningsstrategi.

Udvalgets medlemmer er bekendt med, at Forskningsministeriet har iværksat en ekstern organisationsanalyse af forskningsrådenes sekretariatsfunktion. Denne undersøgelse hilses velkommen, og udvalget opfordrer til, at forskningsrådenes sekretariatsfunktion tilpasses den nye lovgivning, i særdeleshed oprettelsen af det nye Forskningsforum.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af *forskningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1

1) I den under nr. 7 foreslåede § 4 a affattes *stk. 1* således:

»De statslige forskningsråd rådgiver forskningsministeren. Folketinget og de øvrige ministre kan blive rådgivet af de statslige forskningsråd. Rådgivningen sker efter anmodning eller på eget initiativ.«

2) I det under nr. 7 foreslåede § 4 i, *stk. 1*, ændres »9 medlemmer« til: »13 medlemmer«.

3) I den under nr. 7 foreslåede § 4 i affattes *stk. 3* således:

»*Stk. 3.* Forskningsministeren beskikker formanden og de 6 øvrige medlemmer i deres personlige egenskab. Hver for sig skal de både have eller tidligere have haft en karriere som anerkendte forskere og have indsigt i og erfaring med varetagelse af strategiske forskningsopgaver i dansk eller international sammenhæng.«

4) I det under nr. 7 foreslåede § 4 i, *stk. 4*, ændres »2 øvrige medlemmer« til: »6 øvrige medlemmer«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Med ændringsforslaget præciseres det, at de statslige forskningsråds rådgivning i forskningsfaglige anliggender kan ske efter anmodning eller på eget initiativ, uanset om rådgivningen retter sig mod Folketinget, forskningsministeren eller en af de øvrige ministre. Der

henvises i øvrigt til bemærkningerne til bestemmelsen i det fremsatte lovforslag.

Til nr. 2-4

Med ændringsforslaget får Forskningsforum eksternt flertal, sådan at hvert af de 6 statslige forskningsråd indstiller et medlem, medens forskningsministeren udpeger formanden og 6 øvrige medlemmer. Det er hensigten på en gang at udvikle det interne tværrådslige samarbejde og at styrke forskningsrådenes dialog og løbende samarbejde med den øvrige forskningsverden. Det eksterne flertal skal sikre den nødvendige nytænkning og give forskningsrådene inspiration. De eksterne medlemmer skal

tilføre Forskningsforum øget kapacitet med henblik på administrationen af tværgående og strategiske forskningsinitiativer og skal derfor repræsentere en bred forskningsfaglig baggrund og indsigt.

Forskningsministeren beskikker formanden og de eksterne medlemmer i deres personlige egenskab. Forskningsministeren vil i lighed med praksis for beskikkelsen af medlemmer af forskningsrådene indhente forslag til medlemmer gennem offentlig indkaldelse og gennem Rektorkollegiet, Sektorforskningens Direktørkollegium og de offentlige forskningsudvalg. Forinden den endelige beskikkelse vil ministeren give Folketingets Forskningsudvalg en fortløbende orientering om sammensætningen.

Sonja Mikkelsen (S) Kim Nøhr Skibsted (S) Helen Beim (S) Inger Bierbaum (S)

Lis Greibe (S) Kjeld Rahbæk Møller (SF) fmd. Henrik Svane (RV) Hardy Hansen (S)

Jørn Jespersen (SF) Henning Urup (V) Mariann Fischer Boel (V)

Anders Mølgaard (V) nfmd. Tove Fergo (V) Grethe Rostbøll (KF)

Niels Ahlmann-Ohlens (KF) Frank Dahlgaard (KF) Niels Højland (FP)

Enhedslisten, Centrum-Demokraterne, og Dansk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.